

Dirrecția
Analitică

CENTRUL NAȚIONAL ANTICORUPȚIE

ANALIZA STRATEGICĂ

**privind amenințările de corupție în activitatea
Consiliului Național al Monumentelor Istorice
în domeniul protejării de stat a monumentelor istorice**

Chișinău 2021

CUPRINS

Introducere	pag.3
1. Amenințări aferente cadrului legal și instituțional.....	pag.5
2. Amenințări aferente procesului managerial.....	pag.7
3. Amenințări aferente transparenței.....	pag.9
4. Amenințări aferente personalului.....	pag.12
5. Vulnerabilitatea favorizării părților interesate.....	pag.13
6. Vulnerabilitatea manifestării intereselor personale.....	pag.15
7. Contestarea deciziilor. Practica judiciară.....	pag.17
Concluzii	pag.18
Recomandări	pag.20
Anexe	pag.22-34

INTRODUCERE

La moment, Republica Moldova dispune de 5695 de monumente înscrise în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, fiind atribuite mai multor clasificări: patrimoniu cultural ori natural; sub formă de bunuri imobile sau mobile; de for public ori privat; cu statut național de protecție sau cu statut local, monumente de istorie, artă și arhitectură etc.

În perioada 2020 – 6 luni 2021, monumentele de istorie, artă și arhitectură au fost vizate în 339 de proiecte de edificare sau reparare a bunurilor imobile, fiind supuse examinării de către membrii Consiliului Național al Monumentelor Istorice.

Totodată, în spațiul public au fost lansate informații despre unele decizii incerte adoptate de membrii Consiliului, care vizau anumite interese materiale ale companiilor de construcții doritoare de a obține avantaje economice semnificative prin edificarea unor complexe de imobile în zonele istorice ale capitalei.

Circumstanțele expuse ar indica asupra unor supoziții de vulnerabilitate la corupție a acțiunilor instituțiilor de stat în domeniul protejării monumentelor de istorie, artă și arhitectură, în special ce ține de activitatea Consiliului menționat.

Temeiul inițierii analizei. Prezentul raport de analiză strategică a fost efectuat în vederea executării punctului nr.62 din Planul de activitate al Centrului Național Anticorupție pentru anul 2021, fiind inițiat în baza raportului nr.1116r din 26.07.2021.

Scopul analizei constă în studierea activității Consiliului, prin prisma proceselor-verbale ale ședințelor ce au avut loc în perioada prestabilită, precum și identificarea factorilor de risc și a conflictelor de interese în procesul de avizare a proiectelor înaintate de beneficiari. Totodată, vor fi înaintate recomandări de diminuare a factorilor de corupție în acest sens.

În cadrul prezentei analize strategice au fost utilizate noțiuni reglementate prin Legea integrității nr.82/25.05.2017.

Surse utilizate. În procesul efectuării analizei strategice, au fost utilizate următoarele surse disponibile:

- a) cadrul legal ce vizează domeniul protejării de stat a monumentelor istorice;
- b) sistemele informaționale disponibile CNA;
- c) informațiile prezentate de către Ministerul Culturii;
- d) consultările experților din cadrul Ministerului Culturii;

- e) informația plasată pe pagina-web a autorității competente: www.mecc.gov.md;
- f) portalul instanțelor de judecată <https://instante.justice.md/>;
- g) publicațiile din mass-media.

Pentru a reda actualitate studiului, drept termen de referință s-a propus perioada 2020 – 6 luni 2021, astfel încât să cuprindă activitatea ambelor componente ale Consiliului.

1. AMENINȚĂRI AFERENTE CADRULUI LEGAL ȘI INSTITUȚIONAL

Monumentele sunt obiecte, fie ansambluri de obiecte cu valoare istorică, artistică sau științifică, care reprezintă mărturii ale evoluției civilizațiilor de pe întreg teritoriul republicii. Prin urmare, monumentele sunt elemente ale patrimoniului cultural al țării, acestea aflându-se sub protecția oficială a statului.

Domeniul ocrotirii de stat a monumentelor este reglementat de următoarele acte normative:

- 1) Legea nr. 1530 din 22.06.1993 „privind ocrotirea monumentelor”;
- 2) Legea nr.163 din 09.07.2010 „privind autorizarea executării lucrărilor de construcție”;
- 3) Hotărârea Parlamentului nr.1531 din 22.06.1993 „pentru punerea în aplicare a Legii privind ocrotirea monumentelor”;
- 4) Hotărârea Guvernului nr.73 din 31.01.2014 „privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice”.

Astfel, în scopul respectării integrității moștenirii culturale, pe lângă Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (actualmente Ministerul Culturii) a fost constituit *Consiliul Național al Monumentelor Istorice (în continuare CNMI)* cu atribuții în domeniul protejării de stat a monumentelor istorice.

Deși este un organism de specialitate cu autoritate științifico-metodică (*fără statut de persoană juridică de drept public*), CNMI este împuternicit cu atribuții semnificative, care prin natura lor se pot intersecta și cu interesele private (inclusiv financiare) ale persoanelor fizice/juridice de drept privat asupra unor zone și/sau bunuri atribuite la categoria de monumente istorice. Astfel, amenințările de corupție se pot manifesta aparent în legătură cu examinarea și adoptarea de către membrii Consiliului a unor decizii de avizare sau respingere a documentațiilor privind intervențiile:

- asupra monumentelor istorice de categorie națională (*construcții și teren aferent*);
- asupra imobilelor situate în zonele de protecție a monumentelor istorice, în zonele construite protejate și zonele de protecție a acestora, pentru care nu există regulamente de construcție aprobate;
- în rezervațiile culturale și/sau cultural-naturale, în baza avizului favorabil al administrației acestora;
- privind amplasarea unor construcții noi în limitele zonelor de protecție a monumentelor istorice de categorie națională, a zonelor construite protejate de categorie națională sau în zonele lor de protecție, pentru care nu există regulamente de construcție aprobate etc.

În contextul expus, din regulamentul de activitate al CNMI-ului, sunt desprinse două faze de aprobare/avizare în cadrul cărora factorii de decizie ai Consiliului și ai Ministerului Culturii ar urma să-și evalueze riscurile de corupție, și anume:

- 1) aprobarea schiței de proiect,
- 2) aprobarea proiectului de execuție.

Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție prevede că pentru a fi eliberată o autorizație de construire, este nevoie de extrasul din procesul-verbal al ședinței Consiliului Național al Monumentelor Istorice privind avizarea pozitivă a proiectului de execuție, în cazul proiectării intervențiilor la monumentele de istorie, artă sau arhitectură ori în zonele construite înscrise în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat. Astfel, un certificat de urbanism informativ trebuie să cuprindă date cu referire la regimul juridic al imobilului.

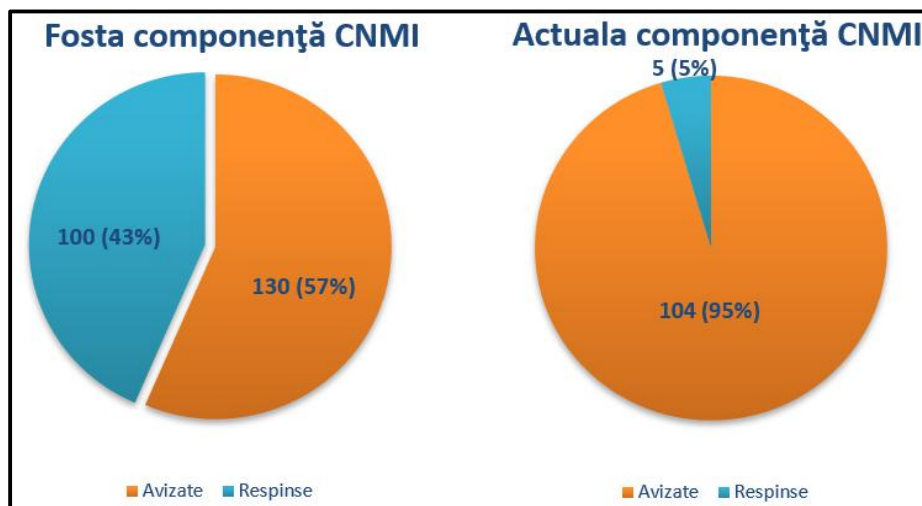
Componența Consiliului a fost formată din 14 membri. Prin HG nr.992 din 22.12.2020, acest număr a fost redus cu un membru. La data 13.01.2021, prin ordinul nr.18 al MECC, în cadrul CNMI au fost numiți 13 membri, cu toate că membrii componenței anterioare a CNMI, aveau mandat pentru trei ani, fiind numiți în iulie 2019 (lista nominală este expusă în anexa nr.1). Acest fapt a fost vizat în mai multe opinii lansate în spațiul mediatic, fiind invocată de către jurnaliști schimbarea intenționată înainte de termen a tuturor membrilor CNMI, urmărindu-se anumite interese.

Datorită statutului de organism specializat, CNMI este exceptat din aria de „protecție” asigurată prin *Legea 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*, ceea ce-l face vulnerabil în exercitarea atribuțiilor sale față de astfel de manifestări de corupție precum protecționismul, favoritismul, conflictele de interese, averile nejustificate etc. Subsidiar, în protejarea de stat a monumentelor sunt atrase două Consilii cu statut similar - Consiliul Național pentru Monumente de For Public (13 membri) și Consiliul Național pentru Monumente Istorice (13 membri), ambele aflate în subordinea Ministerului Culturii. În acest sens, oportun este evaluarea eficacității și eficienței mecanismului instituit în domeniul protejării monumentelor prin prisma corespunderii statutului instituțiilor implicate în coraport cu atribuțiile acestora, precum și evitarea dublării/dispersării competenței acestora în legătură cu același obiect – monumente protejate de stat, astfel încât să se contribuie la minimizarea/excluderea riscurilor de corupție de ordin legal și instituțional.

2. AMENINȚĂRI AFERENTE PROCESULUI MANAGERIAL

În anul 2020, componenta veche a CNMI a examinat 230 de proiecte și au adoptat decizii în privința acestora. Urmare a 27 de ședințe ale consiliului, consemnate în procese-verbale, au fost acceptate 130 de proiecte, în timp ce 100 de proiecte au fost respinse. La baza deciziilor a stat votul majorității membrilor prezenți la ședință.

Figura nr.1 Deciziile CNMI adoptate pe parcursul anului 2020 – 6 luni 2021

Odată cu schimbarea componenței CNMI, din data 13.01.2021, s-a stabilit o majorare a numărului de proiecte avizate. Astfel, în decurs de 6 luni 2021, în cadrul a 9 ședințe au fost adoptate decizii în privința a 109 proiecte. Dacă volumul de solicitări examinate este similar cu cel al foștilor membri (109 pentru 6 luni), atunci deciziile adoptate de noul Consiliu țin, în 95% din totalul cazurilor, de avizare a proiectelor. Ba mai mult, au fost identificate 15 de cazuri când fostul Consiliu a respins (cel puțin o dată) avizarea proiectului solicitantului, iar noua componență a avizat proiectele respinse de foștii membri. Informația dezagregată pe cazuri se regăsește în *anexa 2*.

După schimbarea membrilor Consiliului înainte de exercitarea mandatelor, doar doi membri s-au regăsit în noua componență (Sergiu Chiriac și Vladimir Vornic), iar ulterior, urmare a Ordinului MECC nr.479 din 14.05.2021, s-a mai regăsit încă un fost membru în noua componență (Nesterova Tamara).

Proiectul construirii ansamblului multifuncțional din str. Circului nr.6, mun. Chișinău
Recentul caz mediatizat, ține de avizarea proiectului cu referire la construirea unui ansamblu multifuncțional cu parcări subterane din str. Circului nr.6, mun. Chișinău¹ (inclus la nr.15 în anexa nr.2), fiind menționată zona de protecție „Cimitirul cu

¹ <https://deschide.md/ro/stiri/social/79415/FOTO--Consiliul-Na%C8%9Bional-al-Monumentelor-Istorice-a-aprobat-construc%C8%9Bia-unui-ansamblu-multifunc%C8%9Bional-cu-parc%C4%83ri-subterane-l%C3%A2ng%C4%83-Circ.htm>

complexul de monumente” cu numărul de ordine 185 în tabelul mun. Chișinău al Registrului monumentelor RM ocrotite de stat.

Proiectul a fost avizat pozitiv la prima ședință a noului consiliu, care a avut loc la data 29.01.2021, deși în ședințele anterioare din data 08.07.2020 și 26.08.2020 membrii Consiliului (în vechea componență) au respins proiectul menționat. Din procesul-verbal al ședinței, unii participanți au susținut că, prin edificarea unui astfel de complex, se va aduce atingere Bisericii „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, a doua clădire după vechime în mun. Chișinău.

În final, din numărul celor prezenți la ședință, 6 membri au votat pro, 3 membri au votat contra, iar unul s-a abținut, în consecință fiind aprobată schița de proiect. Un membru (Ivan Gheorghiu) a lipsit de la începutul ședinței, iar altul (Valerii Verstiuc) nu mai era prezent în timpul votării acestui proiect, deși acesta a votat la proiectul anterior. Peste un subiect, acest membru (Valerii Verstiuc) și-a exprimat votul, fiind iarăși prezent la ședință.

Anterior, în cadrul ședinței aceluiași subiect, care a avut loc la data 08.07.2020, zece membri au votat contra, doi s-au abținut, și doar unul (Sergiu Chiriac) a votat pro. La a doua ședință pe acest subiect, din data 26.08.2020, 6 membri au votat contra, 3 s-au abținut (printre care și Sergiu Chiriac) și doar unul (Alexei Țurcan) a fost pro, cu condiția modificării regimului de înălțime maximal.

Datele supra ar indica spre un proces firesc în adoptarea deciziilor în cadrul Consiliului, unde ar avea loc analiza în contradictoriu a tuturor circumstanțelor, beneficiilor și riscurilor de intervenție asupra monumentelor vizate, în condițiile dacă deciziile pe marginea aceluiași proiecte nu ar fi influențate de modificarea componenței Consiliului ori dacă opiniile aceluiași membri nu s-ar schimba într-un timp foarte scurt în privința proiectelor ce presupun avantaje economice considerabile intereselor private ori dacă deciziile publice ar conține argumentări plauzibile privind avizarea sau respingerea proiectelor.

În atare condiții, reieșind din informația analizată, procesul decizional în cadrul Consiliului este, mai degrabă, vulnerabil unor potențiale manifestări de corupție pornind de la influențe necorespunzătoare până la fapte grave de luare de mită sau cauzare de prejudicii irecuperabile săvârșite prin abuz sau neglijență în serviciu. Iar vulnerabilitatea pornește și de la modul de funcționare a Consiliului stabilit în capitolul IV al Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice.

Astfel, pct.16 al Regulamentului oferă membrilor Consiliului „cel puțin o zi” pentru a lua cunoștință cu ordinea de zi, timp care poate fi insuficient pentru a examina și documentația de proiect (mai cu seamă când se referă la proiecte complexe). În alt caz, pct.19 al Regulamentului prevede că procesele-verbale prin care sunt consemnate ședințele Consiliului sunt aprobate de ministrul culturii, însă, fără a fi reglementate consecințele neaprobării și procedura de contestare, ceea ce îi oferă ministrului o discreție lărgită încă la etapa de pre-adoptare a avizului propriu-zis.

Cu referire la procedura de contestare, s-ar putea remarca că în temeiul pct.20 al Regulamentului, petentul poate contesta, doar, avizul Consiliului și, doar, o singură dată. În cazul contestării, „secretarul poate propune luarea în discuție a contestației de către Consiliu sau, în cazul în care constată netemeinicia acesteia, poate recomanda Consiliului emiterea avizului în forma propusă inițial”. Carența normei citate constă în faptul că, prin cuvântul „poate”, atribuie secretarului Consiliului un drept de discreție în aplicarea sau nu a procedurii de contestare în lipsa unor repere obiective. Prin utilizarea cuvântului „poate”, norma instituie un potențial pericol pentru Consiliu, care în dependență de scop și interes, va putea decide în mod discreționar în privința respingerii sau nu a contestației.

În împrejurările date se vor stimula solicitanții de a recurge la metode coruptibile pentru a influența entitatea publică în emiterea unei decizii „convenabile” în privința contestației depuse. În acest fel, urmare a aplicării părtinitoare a reglementărilor cu privire la contestare, se va admite afectarea domeniului protejării de stat a monumentelor, precum și discriminarea unora dintre participanți în raport cu alții, prin faptul că într-o situație juridică identică subiecții raporturilor juridice să fie tratați în mod diferențiat și inechitabil cu încălcarea principiului egalității în fața legii.

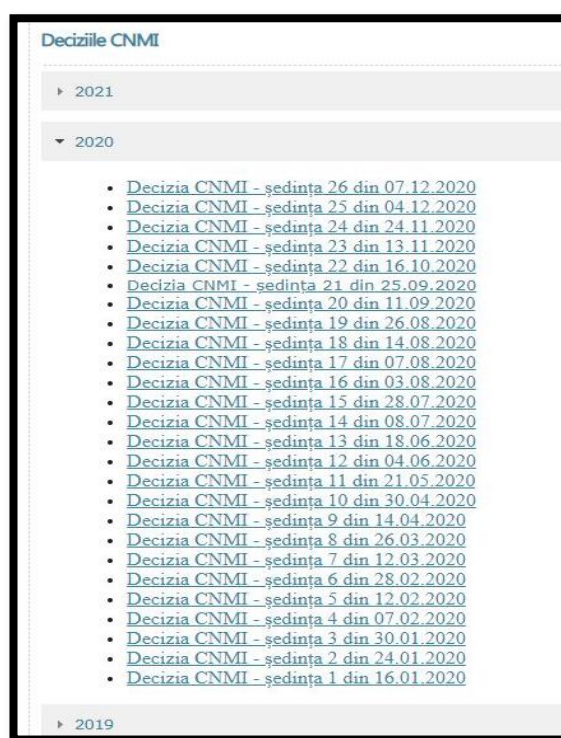
3. AMENINȚĂRI AFERENTE TRANSPARENȚEI

În general, ordinile de zi ale ședințelor Consiliului și deciziile acestuia sunt publicate pe pagina oficială a Ministerului Educației și Cercetării². Pe pagina oficială a Ministerului Culturii se găsesc doar link-uri către site-ul web al Ministerului Educației și Cercetării (*Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.73/2014 prevede plasarea acestora pe site-ul web al Ministerului Culturii*). Totodată, în cadrul prezentei analize, au fost stabilite anumite vulnerabilități asociate transparenței procesului decizional.

---

² <https://mecc.gov.md/ro/content/patrimoniu-imobil>

Figura nr.2 Deciziile publicate pe pagina web a MECC.

Pentru anul 2020, nu este publicată doar Decizia CNMI a ședinței nr.27, care a avut loc la data 18.12.2020, iar în anul curent nu a fost plasată Decizia CNMI a ședinței nr.09, care a avut loc la data 21.06.2021.

Odată cu instituirea noii componente a CNMI nu este asigurată publicarea extraselor din procesele-verbale ale ședințelor, acțiunile în acest sens fiind limitate doar la informația generală din tabelul cu deciziile adoptate.

Pentru detalieri în acest sens, se expune exemplul comparativ, care confirmă limitarea transparenței în activitatea noii componente a consiliului.

Figura nr. 3 Exemplu de decizie publicată de către fostul Consiliu.

ORDINEA de zi a ședinței CONSILIULUI NAȚIONAL al MONUMENTELOR ISTORICE nr. 17 din 07.08.2020					
Nr. ord	Faza	Subiectul	Beneficiar	Proiectant	Decizia CNMI avizat
1	Proiect de execuție	Construirea unei clădiri cu funcții mixte, divizată în două blocuri (S+D+P+2E+M) și (S+D+P+3E+M) cu funcții nelocative la nivelurile - S+D+P, S+D+2E și funcțiuni locative la nivelurile - 2E+M, 3E+M, în urma desființării casei de locuit individuale lit. „A” - 01, din str. E. Doga, 3, mun. Chișinău.	Guțu Alexandr, Chetrușca Viorel.	Firma „AMA” S.R.L., asp Tolocenco Alexandr.	avizat
2	Proiect de desființare	Desființarea construcției accesorie cu nr. cadastral 0100204.487.03, cu amenajarea ulterioară a terenului eliberat, din str. M. Kogălniceanu, nr. 63, mun. Chișinău.	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor.	S.R.L. „Arhigrad-Plus”, asp. Clapco Tudor.	avizat
3	Schiță de proiect	Schiță pentru lucrări de sistematizare și reabilitare a accesului secundar din fațada sud-est a blocului expozițional MNEIN din str. M. Kogălniceanu, nr. 82, mun. Chișinău.	Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală.	arh. Andrușceac Ion.	avizat
4	Schiță de proiect	Pensiune agroturistică cu amenajare acces și valorificare grotă. (extravilanul s. Măscăuți, rn Criuleni, pe terenurile cu nr. cadastrale 3142101.168 și 31421101.170).	Primăria s. Măscăuți, rn Criuleni	„CONEX” S.R.L., asp Andrușceac Constantin.	avizat
5	Schiță de proiect	Edificarea bustului „Alexandru OATUL” cu amplasare pe str. A. Mateevici 87, mun. Chișinău.	Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice; Ursu Radu.	S.R.L. „ANDRIEȘ ARHSTUDIO” asp Andrieș Mihai.	avizat
6	Schiță de proiect	Construirea unei anexe (spațiu comercial), din str. Movila lui Burcel nr. 49, mun. Chișinău.	Platon Svetlana.	„MODULPROF” S.R.L., asp Spasov Anatol.	neaprobat
7	Schiță de proiect	Amplasarea elementelor de reclamă și amenajarea accesului pentru persoane cu dizabilități la obiectivul din str. A. Șciusev nr. 87, mun. Chișinău.	Ana Epureanu.	„ART FACTORY” S.R.L., asp Cojocaru Gheorghe.	neaprobat
8	Proiect de execuție	Proiectarea tranșei III a extinderii complexului de studii a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți pentru necesitățile Centrului de Inovare și Transfer Tehnologic, situat în mun. Bălți, str. A. Pușkin, 36-40.	Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.	INCP „URBANPROIECT”, asp Cozlov Dmitrii.	avizat

EXTRAS din procesul verbal al ședinței CNMI nr. 17 din 8 august 2020

Subiectul 1 – PROIECT de EXECUȚIE (album + fișier electronic)
 Certificat de urbanism pentru proiectare nr. 171/20 din 09.01.2020.

Examinări anterioare: SP17/21–30.10.2019 (avizat).
Obiectiv: Construirea unei clădiri mixte, divizată în două blocuri (S+D+P+2E+M) și (S+D+P+3E+M) cu funcții nelocative la nivelurile - S+D+P, S+D+2E și funcțiuni locative la nivelurile - 2E+M, 3E+M, în urma desființării casei de locuit individuale lit. „A” - 01, din str. E. Doga, 3, mun. Chișinău.
Utilizare actuală: locativă

Figura nr. 4 Exemplu a deciziilor publicate de către actualul Consiliu.

Decizia Consiliului Național al Monumentelor Istorice Sedința nr. 01 din 29 ianuarie 2021					
Nr/ord	Faza	Subiectul	Beneficiar	Proiectant	Decizia CNMI
1	Schiță de proiect	Reconstruirea „Renovarea” fațadei, în limitele axelor 1-2, a încăperilor nelocative, private cu nr. cadastral 0100207.101.01.396 din bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 3, sec. Centru, mun. Chișinău.	Moldovan - Madan Alina	S.R.L. "ABPARTNERS STUDIO"	Avizat
2	Schiță de proiect	Edificarea unui imobil S+P+E+M, din str. A. Șciusev 25, mun. Chișinău. (nr. cadastral teren 0100208.164).	Ojog Ludmila	„ARHIART-STUDIO” S.R.L	Transferat pentru o altă sedință
3	Proiect de execuție	Executarea unei intrări suplimentare în încăperile nelocative cu nr. cadastral 0100520.062.01.056, din contul vitraliului existent, în vederea amplasării unor oficii, din or. Chișinău, sect. Buiucani, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 141, bl. 2, nr. 3.	Doga Dumitru	„TARCHITECTS GROUP” S.R.L	Avizat
4	Schiță de proiect	Restaurarea fațadelor și reconstrucția obiectivului istoric cu statut protejat, edificarea unei mansarde în spațiul cerdacului existent. Reconstrucția anexei la monument, lit 2/A, orientată spre str. Mt. P. Movilă și modificată în 1998, din str. Mt. Petru Movilă, 2, mun. Chișinău. (nr. cadastral 0100520.06.01 și 0100520.06.02).	„ORTOPRO” S.R.L	„Centrul SITE”	Avizat
5	Schiță de proiect	Restaurarea și consolidarea clădirii cu reamenajarea spațiului locativ sub acoperiș al imobilului (nr. cadastral 0.100.4.17.254.01.001) din str. Pruncului, 6, mun. Chișinău (păstrând forma volumetrică a clădirii). (nr. cadastral 0100417.254.01.001 adresa Pruncului, 6)	Donici Vasile	F.T.Ș.„Arhitect-Faur” SRL	Avizat
6	Schiță de proiect	Construire Ansamblu multifuncțional cu parcare subterană din str. Circului, mun. Chișinău .	„URBANCONSTR UCT-IT” SRL	„ALTAMIRA” SRL	Avizat
7	Schiță de proiect	Reconstrucția monumentului de artă peisajeră –parcul dendrologic „Leuntea” și restaurarea conacului boieresc M. Poncet” din r-nul Căușeni, com. Grădinița (nr. cadastral 85212040012)	Primăria com. Grădinița	CENTRUL DE ARHITECTURA MODERNA "ORDO-STIL" SRL	Avizat

Standardele anticorupție pun accent considerabil pe principiul transparenței ori acesta fiind tratat corespunzător ar contribui semnificativ la diminuarea riscurilor de corupție. Însă, în viziunea pct.4 al Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.73/2014, transparența decizională este limitată doar la „publicarea CV-urilor candidaților pe site-ul web oficial al Ministerului Culturii cu cel puțin 7 zile înainte de concurs și organizarea consultărilor publice”, iar în virtutea statutului de organism specializat, activitatea Consiliului s-ar excepta de la prevederile Legii nr.239/2008 *privind transparența în procesul decizional*, deși avizele acestuia pot avea impact social, economic și de mediu.

Mai mult ca atât, datele analizate denotă discreția *de facto* cu care este tratată transparența decizională în cadrul Consiliului ori publicarea deciziilor diferă de la an la an după cantitate și, chiar, conținut, urmărind mai degrabă o înrăutățire în acest sens. Acest fapt se întâmplă și datorită neconcordanței prevederilor Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice. Ori potrivit pct.15 alin.11) și pct.19 al Regulamentului, Consiliul este obligat să adopte „decizii motivate” și, prin intermediul secretarului Consiliului, să transmită „pentru plasare pe site-ul web oficial al Ministerului Culturii deciziile ce țin de subiectele examinate”. Însă, același Regulament nu prevede obligația Ministerului Culturii de a publica deciziile motivate ale Consiliului.

Astfel, factorii de decizie din cadrul Consiliului și a Ministerului Culturii ar urma să intervină cu norme și proceduri clare menite să asigure informarea necondiționată a cetățenilor și a altor părți interesate despre argumentele și deciziile adoptate în privința monumentelor cu valoare istorică, artistică sau științifică, inclusiv prin prisma atribuirii acestora în patrimoniul Republicii Moldova.

4. AMENINȚĂRI AFERENTE PERSONALULUI

Potrivit pct.11 al Regulamentului de organizare și funcționare a CNMI, remunerarea membrilor Consiliului se efectuează pe unitate de timp, în baza actelor normative în vigoare, potrivit timpului efectiv utilizat, înregistrat în procesele-verbale ale ședințelor.

De facto, pe parcursul perioadei analizate, nici unul din membrii Consiliului enumerați în anexa nr.1 nu au încasat venituri salariale din activitatea în calitate de membru al Consiliului. Sursa lor esențială de venit provine din funcția de specialitate deținută. Pentru anul 2020, venitul mediu anual al persoanelor care au deținut sau dețin în continuare calitatea de membru CNMI, a constituit 138 578 lei (venit salarial brut per membru). De fapt, 6 membri ai Consiliului, în general, au obținut venituri salariale doar în baza funcției de specialitate, neavând alte surse oficiale de venit. Salariu mediu încasat în anul 2020 de către aceștia ajunge la 92 883 lei. Specialistul principal în cadrul Agenției de Inspectare și Restaurarea a Monumentelor, care a făcut parte din Consiliul doar 2 luni în anul 2020, a obținut în acel an un venit de 1 967 lei. Pentru anul de activitate 2019, acesta a încasat un salariu brut de 64 228 lei. Alt membru al Consiliului, arhitect de specialitate, a înregistrat, pe parcursul anului 2020, un venit salarial în mărime de 42 265 lei.

Remunerarea insuficientă (neremunerarea) a membrilor CNMI ar putea fi însoțită de vulnerabilități pe acest segment de activitate, fapt ce ar putea afecta în mod direct integritatea în procesul decizional. Mai mult, în cadrul ședințelor CNMI, consemnate prin procesele-verbale, membrii Consiliului au recunoscut că se confruntă cu unele presiuni din partea solicitanților, pentru ca proiectele lor să fie avizate. În asemenea circumstanțe, caracterul imparțial al membrilor Consiliului pare a fi vulnerabil.

Ceilalți 20 de membri ai Consiliu, au încasat și alte venituri pe lângă funcția de specialitate de bază. În anul 2020, salariu mediu brut înregistrat la locul de muncă de bază, a constituit 153 742 lei, iar salariul suplimentar de la alte entități a constituit în mediu 66 700 lei.

Analiza intereselor personale ale membrilor Consiliului conturează, în general, fenomenul gestionării afacerilor private. Doar 6 membri nu au avut calitatea de fondator și/sau conducător a unei entități juridice, în timp ce alți 20 de membri ai Consiliului au avut cel puțin una din aceste calități, figurând drept factori de decizie la 27 companii private sau întreprinderi de stat. Domeniul privat se referă la 18 companii, unele din ele activând chiar în domeniul arhitectural.

După cum s-a menționat, membrii Consiliului Național al Monumentelor Istorice nu sunt subiecți ai declarării averii și intereselor personale, în conformitate cu Legea nr.133 din 17.06.2016. În dependență de funcția de bază deținută de către aceștia, apare și obligația depunerii declarației la Autoritatea Națională de Integritate.

Analiza datelor disponibile pe portalul Autorității Naționale de Integritate constată că din 26 membri (total în ambele perioade), 12 au depus declarații de avere și interese personale pentru anii de activitate 2019 și 2020 la locul de muncă de bază.³ Relevant, 3 membri dintre aceștia, deși dețin calitatea de fondator și/sau conducător a unei companii private, nu și-au declarat interesele personale. Iar în privința unui membru, structura averii personale s-a modificat prin dobândirea unui imobil (apartament cu suprafața de 112 m.p.), în perioada când activa în cadrul Consiliului Național al Monumentelor Istorice. Pentru comparație, veniturile acestuia au constituit suma de 249 448 lei, fiind suplinite cu 872 000 lei creditați de instituțiile bancare.

5. VULNERABILITATEA FAVORIZĂRII PĂRȚILOR INTERESATE

Analiza datelor disponibile a identificat 8 cazuri de legături comune între membrii CNMI și solicitanții sau beneficiarii de proiecte, inclusiv 4 cazuri în perioada activității componente vechi a Consiliului (01.01.2020-13.01.2021) și 4 cazuri în perioada activității noi componente a consiliului (13.01.2021-30.06.2021).

Legăturile respective, sunt manifestate prin activitatea comună în cadrul unor companii private, întreprinderi de stat, precum și în cadrul unor instituții publice (instituții din domeniul proiectării și consilii electorale), inclusiv instituții de învățământ (Universitatea Tehnică a Moldovei).

Legăturile componente vechi a Comisiei (anexa nr.3)

1. Membrul CNMI a activat anterior într-o companie privată, în comun cu beneficiarul proiectului privind reparația capitală a fațadei clădirii amplasate pe str. Bernardazzi din capitală. Schița de proiect înaintată, a fost avizată de CNMI la data 28.02.2020. Membrul Consiliului în privința căruia au fost stabilite legături a votat la acea ședință pentru avizarea schiței de proiect a beneficiarului.
2. În anul 2016, membrul CNMI împreună cu un beneficiar al avizelor CNMI au primit plăți salariale de la Academia de muzică, teatru și arte plastice. La data 12.03.2020, însăși membrul CNMI, fiind autorul schiței de proiect a edificării unui bloc hotelier din strada 31 august 1989 mun. Chișinău, și-a înaintat proiectul spre

³ <https://portal-declaratii.ani.md/>

examinare în folosul beneficiarului împreună cu care a activat la Academia menționată. Fiind dispusă procedura votului secret, proiectul dat a fost respins. La examinarea repetată din data de 30.04.2020, schița de proiect a trecut avizarea Consiliului, însă potrivit procesului-verbal al ședinței, nu s-a mai practicat procedura votului secret.

3. Un membru al Consiliului s-a aflat în posibile situații de conflict de interese, soțul acesteia fiind autorul proiectelor mai multor companii. Analiza a identificat 8 situații de acest gen pe parcursul anului 2020. Membrul Consiliului a anunțat despre acest conflict de interese, iar în unele ședințe a fost dispusă procedura votului secret. Un alt membru al Consiliului, care a avut legături de servicii cu una din companiile beneficiare a proiectelor înaintate de soțul membrului menționat, a votat pentru aprobarea aceluși proiect.
4. Au fost stabilite mai multe legături, manifestate prin 5 locuri de muncă comune în aceleași perioade de activitate între un fost membru CNMI și fondatorul companiei care a solicitat avizarea documentației de proiectare.

Legăturile noii componente a Comisiei (anexa nr. 4)

1. Autorul proiectului privind construirea unei pensiuni agroturistice, are mai multe legături cu 3 membri ai Consiliului. Aceste legături sunt manifestate prin înregistrarea plăților salariale de la aceleași entități economice, în perioade similare de timp, fapt ce indică asupra existenței unor posibile relații colegiale. La 31.03.2021, Consiliul a votat unanim pentru aprobarea schiței de proiect privind construirea pensiunii agroturistice.
2. Doi membri CNMI au fost salarizați în anul 2017 de către Universitatea Tehnică a Moldovei, la fel ca și fondatorul și fostul conducător al unei companii care a solicitat examinarea schiței de proiect privind construirea blocului de oficii situat în mun. Chișinău, strada Maria Cibotari. La data 31.03.2021, acest proiect a fost avizat, membrii menționați expunându-se pentru aprobarea documentației de proiect.
3. Membrul CNMI, solicitantul avizelor CNMI și conducătorul unei companii care a solicitat avizarea documentației de proiect au fost remunerați în anul 2010 din contul Consiliului Electoral mun. Chișinău nr.1.
4. Membrul CNMI a activat anterior în cadrul Consiliului electoral mun. Chișinău nr.1, în comun cu beneficiarul proiectului privind replanificarea unui apartament cu edificarea mansardei din str. Mihai Eminescu, mun. Chișinău. Membrul

menționat, a făcut parte din ambele componente ale Consiliului. La două ședințe, organizate în anul 2020, schița de proiect a primit refuz din partea Consiliului, la o ședință membrul în cauză nefiind prezent, iar la cealaltă ședință abținându-se de la vot. La următoarea ședință, organizată în anul 2021, noua componentă CNMI, printre care și membru menționat, a votat în favoarea beneficiarului.

6. VULNERABILITATEA MANIFESTĂRII INTERESELOR PERSONALE

Potrivit pct.8 al Regulamentului de organizare și funcționare a CNMI, pentru evitarea conflictului de interese pe perioada exercitării mandatului, membrii Consiliului nu vor formula puncte de vedere și nu vor participa la dezbateri și la vot în cadrul ședințelor pe marginea subiectelor în care sunt supuse analizării documentației la pregătirea și/sau elaborarea căror au participat, ori în raport cu care au un anumit interes personal.

În asemenea situații, membrii Consiliului sunt obligați să anunțe, la începutul dezbaterilor, despre interesul personal pe care îl au cu privire la subiectul examinat și să părăsească sala de ședințe pe parcursul dezbaterilor asupra acestuia. Anunțarea interesului personal și abținerea de la vot se consemnează în procesul-verbal al ședinței, iar adoptarea deciziei Consiliului în cazul acestor situații se asigură prin procedura votului secret, cu consemnarea rezultatului.

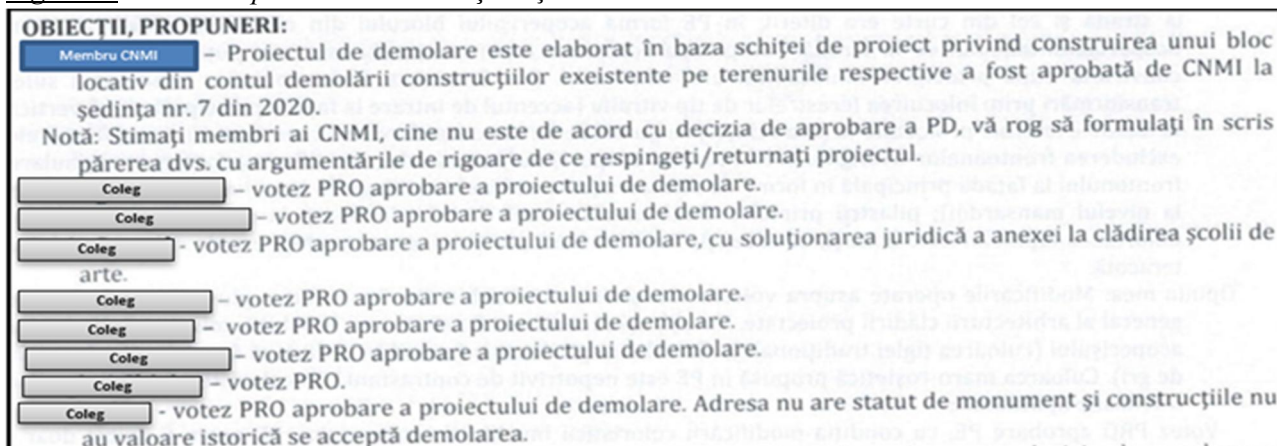
Activitatea în cadrul Consiliului poartă un caracter decisiv și presupune examinarea și adoptarea deciziilor în privința proiectelor de schiță și celor de execuție. Au fost identificate cazuri când membrii CNMI au participat la elaborarea propriu zisă a acestor proiecte. Prin urmare, în anul 2020, doi membrii ai CNMI au elaborat 8 proiecte pe care le-au înaintat consiliului spre examinare în 10 ședințe de lucru. În 4 cazuri dintre acestea, proiectele au primit aviz pozitiv.

Potrivit proceselor-verbale ale ședințelor, aceștia nu au votat subiectele respective, anunțând în unele cazuri despre faptul că sunt autori de proiect. În 6 din 10 ședințe a fost făcută consemnarea în procesele-verbale precum că s-a dispus de procedura votului secret, restul cazurilor lăsând loc de interpretare în ce privește modalitatea votării.

S-au constatat situații când soțul unui membru al Consiliului a fost autorul proiectelor înaintate spre examinare în cadrul la 8 ședințe organizate în anul 2020. Despre situația în care se afla, membru CNMI anunța diferit („*nu particip la votare*”, „*în scopul evitării conflictului de interese, nu particip la procedura de deliberare și votare a subiectului*”, „*nu particip la procedura de examinare și votare a proiectului*”).

La ședința din data de 30.04.2020, care a avut loc în regim online, același membru CNMI a deschis subiectul de examinare a proiectului soțului său, mesajul fiind diferit comparativ cu cele expuse.

Figura 5. Extras din procesul-verbal al ședinței CNMI din 30.04.2020

Pe lângă faptul că în procesul-verbal menționat lipsesc date privind informarea Consiliului despre situația de conflict de interes în care se afla acel membru, se constată și o administrare a ședinței din partea acestuia, care a cerut argumentări în formă scrisă de la membrii Consiliului în cazul în care ultimii vor vota contra proiectului. În anul 2021, membrul respectiv nu s-a regăsit, deja, în componența nouă a Consiliului, însă soțul acestuia a înaintat alte 3 proiecte în rezultat obținând aviz pozitiv.

Deși, procedura votării în situații de conflict de interes este stipulată de Regulamentul de organizare și funcționare a CNMI, în procesele-verbale a ședințelor nu a fost consemnată procedura de vot prevăzută de Regulament. În circumstanțele expuse, devin incerte acțiunile de înștiințare a membrilor despre prezența unui conflict de interese și modalitatea de votare a proiectului înaintat.

În contextul expus, se disting câțiva factori de risc de ordin legal. Pe de o parte, conform Regulamentului, Consiliul nu are statut de persoană juridică de drept public, fiind astfel exceptat de la prevederile Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, mai cu seamă de la măsurile de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate, a conflictelor de interese, a stărilor de incompatibilitate, precum și a încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor.

Pe de altă parte, deși în Regulamentul de organizare și funcționare a CNMI este stipulată abținerea membrilor aflați în situații de conflict de interese, totuși, actul normativ nu impune și careva sancțiuni pentru încălcarea conflictului de interese. Aici

vom menționa că, abia prin Hotărârea Guvernului nr.166 din 08.09.2021, „încălcarea condițiilor de integritate” a devenit unul din posibilele motive de încetare a calității de membru al Consiliului, dar fără a aduce clarificări la noțiunea de integritate.

7. CONTESTAREA DECIZIILOR. PRACTICA JUDICIARĂ

Analiza datelor disponibile pe portalul național al instanțelor de judecată <https://instante.justice.md/> și baza de date a hotărârilor Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție http://jurisprudenta.csj.md/db_col_civil.php a identificat 10 cazuri de contestare a deciziei CNMI. În 7 cazuri, instanțele de judecată au decis în favoarea solicitanților, iar în 3 cazuri au fost respinse acțiunile înaintate.

Tabelul nr.1 Contestarea deciziilor CNMI în instanțele de judecată.

Nume Prenume/ Denumirea	data hot. inst. fond	Hotărârea instanței	Decizia Curții Apel	Decizia CSJ
SRL „Kirsan Com”	21.06.2013	Anularea actului CNMI	-	-
Țurcan Alexandru	15.01.2014	Se respinge acțiunea d.Țurcan Alexandru	Se respinge acțiunea d.Țurcan Alexandru	Nu e cunoscută decizia...
<u>Vladimir Catan</u>	24.02.2014	Obligativitatea de a examina în fond cererea privind avizarea intervenției	MECC nu a depus în termen cererea, și i s-a refuzat	-
SA „Cristivlad”	20.07.2016	Se respinge acțiunea înaintată de SRL Cristivlad	Se respinge apelul	Recurs inadmisibil
SRL „Omadi”	04.06.2020	Se respinge acțiunea înaintată de SRL Omadi	Se respinge apelul	-
<u>SRL „Estate Invest Company”</u>	03.07.2020	Obligativitatea de a emite Aviz pozitiv	Se respinge apelul	Recurs inadmisibil
<u>Bognastiuc Andrei</u>	31.07.2020	Obligativitatea de a emite Aviz pozitiv	Se respinge apelul	-
SRL „Status Invest”	06.08.2020	Obligativitatea de a emite Aviz pozitiv	Se admite apelul MECC, se casează hotărârea Jud. fond.	-
SRL „Arfo Cons”	25.10.2020	Obligativitatea de a emite Aviz pozitiv	-	-
<u>„Regata Imobiliare” SRL</u>	26.05.2021	Anularea actului CNMI și a dispoziției privind revocarea certificatului de urbanism pentru proiectare	-	-

Solicitanții defavorizați de către instanța de fond au contestat hotărârile la Curtea de Apel Chișinău, care, în toate 3 cazuri, a respins apelul declarat.

Fostul Minister al Educației, Culturii și Cercetării a contestat 4 hotărâri ale instanței de fond. Doar într-un caz acțiunea a fost admisă și dispusă casarea hotărârii primei instanțe. În unul din celelalte cazuri, apelul Ministerului a fost respins ca tardiv, fiind nerespectat termenul legal de contestare.

În baza de date a hotărârilor Curții Supreme de Justiție au fost identificate 3 decizii. Într-un caz, în care a fost respinsă acțiunea în instanța de fond și instanța de apel, fișierul electronic este fără conținut (decizia CSJ rămânând necunoscută). În alt caz, a

fost respins recursul solicitantului, ca și în instanțele inferioare. În al 3-lea caz, urmarea examinării recursului înaintat de MECC, CSJ s-a pronunțat în privința inadmisibilității acestuia, susținând decizia favorabilă a solicitantului.

În sinteză, din cele 10 contestații ale actelor în instanța de judecată, în 6 cazuri au fost susținute cerințele solicitanților, fiind anulat actul CNMI ori obligat Consiliul de a adopta o decizie favorabilă solicitantului, iar în 3 cazuri de contestare a deciziei, Ministerul a obținut câștig de cauză. În majoritatea cazurilor, în motivarea sa, instanțele judecătorești au menționat nerespectarea de către Consiliu a continuității deciziilor, adică avizele membrilor au fost diametral opuse de la etapa examinării schiței de proiect până la cea de examinare a proiectului de execuție. Subsidiar, instanțele de judecată au remarcat și lipsa sau insuficiența argumentelor invocate de Consiliu în cazul neavizării documentației de proiect.

Aceste aspecte, precum și alte impedimente constatate de însăși membrii CNMI sunt reflectate în anexa nr.5, care reprezintă în sine un extras al procesului-verbal de la ședința din 18.12.2020 (*ulterior, s-a modificat componența Consiliului*).

CONCLUZII

Urmare a analizei strategice, s-au stabilit factori de risc de natură să genereze riscuri de corupție și să compromită integritatea atât a membrilor Consiliului Național al Monumentelor Istorice, cât și a persoanelor fizice/juridice interesate în legătură cu monumentele aflate sub protecția statului.

Astfel, cadrul legal și instituțional conține carențe privind statutul Consiliului care nu corespunde atribuțiilor acestuia, care îl scoate din aria de acțiune a Legii nr.133/2016 privind declararea averii și intereselor personale. Statut similar i-a fost atribuit și Consiliului Național pentru Monumente de For Public, ambele instituite pentru a asigura protecția de stat asupra monumentelor.

Totodată, Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului conține norme excesive și de discreție pentru factorii de decizie, astfel precum aprobarea de către ministrul culturii a proceselor-verbale a ședințelor Consiliului sau rolul arbitrar al secretarului Consiliului în examinarea contestațiilor.

Schimbarea, la 13.01.2021, a componenței Consiliului a determinat majorarea considerabilă a numărului proiectelor avizate de la 47% la 95%. Analiza a identificat 15 cazuri în care vechea componență a Consiliului a respins (cel puțin o dată)

proiectele solicitanților, iar noua componență a acceptat avizarea acestora. Unele proiecte, de interes sporit, care au devenit cele mai dezbătute în cadrul ședințelor Consiliului, au provocat și intervenția factorului politic în proces.

Odată cu instituirea noii componențe a Consiliului Național al Monumentelor Istorice nu este asigurată publicarea deciziilor motivate, iar acțiunile în acest sens sunt rezumate doar la o informație generalizată din tabelul cu referință la deciziile adoptate. Acest fapt se întâmplă și datorită neconcordanței prevederilor pct.15 și pct.19 a Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului.

Analiza intereselor personale ale membrilor Consiliului, conturează, în general, fenomenul gestionării afacerilor. Doar 6 membri ai Consiliului nu au avut calitatea de fondator și/sau conducător a unei entități juridice, în timp ce alți 20 de membri au avut cel puțin una din aceste calități, fiind factori de decizie în cadrul a 9 întreprinderi de stat și 18 companii private, unele activând chiar în domeniul arhitectural.

Legăturile comune între membrii Consiliului Național al Monumentelor Istorice și solicitanții sau beneficiarii de proiecte (8 cazuri identificate) sunt manifestate prin activitate comună în cadrul companiilor private, întreprinderi de stat, precum și în cadrul unor instituții publice (din domeniul proiectării), inclusiv instituții de învățământ (Universitatea Tehnică a Moldovei).

În procesul adoptării deciziilor, conflictele de interese nu sunt consemnate în procesele-verbale ale ședințelor Consiliului Național al Monumentelor Istorice, ceea ce contravine cu prevederile Regulamentului de organizare și funcționare a CNMI. În context, Regulamentul nu prevede careva sancțiuni pentru conflictele de interese, iar Legea 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale nu se răsfrânge asupra membrilor Consiliului (cu excepția membrilor – funcționari publici la locul de muncă de bază). Acest fapt, determină posibilitatea promovării intereselor private la adoptarea deciziilor.

Subsidiar, lipsa de consecvență a deciziilor Consiliului între cele două etape de examinare a documentației de proiect, lipsa unor decizii motivate etc., au determinat ca 2/3 din contestațiile depuse în instanțele de judecată să fie soluționate în favoarea petenților.

RECOMANDĂRI

De ordin normativ

- 1) La art.3 alin.(1) al Legii nr.133/2016 „privind declararea averii și a intereselor personale” se recomandă completarea listei subiecților declarării cu membrii Consiliului Național al Monumentelor Istorice. În cazul menținerii poziției, urmează a fi completat Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului cu sancțiuni demotivante pentru conflictele de interese nedeclarate și nesoluționate în modul corespunzător. Totodată, prin similitudine cu prevederile art.79 alin.(5) al Legii 131/03.07.2015, se recomandă suplinirea cu norme privind semnarea de către fiecare membru, pe propria răspundere, a declarației de imparțialitate, prin care să confirme lipsa relațiilor (de rudenie, raporturi de muncă și de afaceri) cu persoana solicitantă.

- 2) La pct.7/1 al Regulamentului, se recomandă a se defini noțiunea de integritate ori a se face referință la tratarea noțiunii în condițiile Legii integrității nr.82/25.05.2017. Subsidiar, la pct.9 al Regulamentului, urmează a fi specificate reperele obiective pentru a fi calificată starea „condiții de integritate” în care poate înceta calitatea de membru.

- 3) Se recomandă extinderea termenului prevăzut la pct.16 al Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice, în scopul asigurării examinării suficiente a chestiunilor incluse în ordinea de zi a ședințelor Consiliului și a documentației aferente.

- 4) La pct.19 al Regulamentului se recomandă examinarea oportunității normei privind aprobarea de către ministrul culturii a proceselor-verbale a ședințelor Consiliului. În cazul menținerii poziției, Regulamentul urmează a fi completat cu o listă de repere obiective în contextul cărora ministrul este îndreptățit să-și realizeze dreptul sau să se abțină de la exercitarea acestuia, precum și cu norme care să reglementeze procedura în cazul de neaprobare a procesului-verbal.

- 5) La pct.20 al Regulamentului se recomandă excluderea cuvântului „poate” în scopul evitării caracterului discreționar al normei în privința procedurii de examinare a contestațiilor.

- 6) Se recomandă ajustarea pct.15 și pct.19 al Regulamentului în vederea obligării Ministerului Culturii de a publica deciziile motivate ale Consiliului și stabilirea sancțiunilor pentru nerespectarea normei.

De ordin instituțional

- 7) Se recomandă evaluarea eficienței mecanismului instituit în domeniul protejării de stat a monumentelor prin prisma corespunderii statutului Consiliului Național al Monumentelor Istorice și a Consiliului Național pentru Monumente de For Public în coraport cu atribuțiile acestora, precum și evitarea dublării/divizării competențelor în privința aceluiași subiect – monumente protejate de stat, astfel încât să se contribuie la minimizarea/excluderea riscurilor de corupție de ordin legal și instituțional.

De ordin organizațional

- 8) Se recomandă instituirea în cadrul Consiliului Național al Monumentelor Istorice a proceselor specifice privind publicarea necondiționată a deciziilor motivate pe pagina web oficială a Ministerului Culturii (<http://mc.gov.md>), cu respectarea protocolului HTTPS. Totodată, urmează a fi transferată arhiva deciziilor postate pe pagina <https://mecc.gov.md/ro/content/deciziile-cnmi> sub antetul „Ministerul Educației și Cercetării”, astfel s-ar exclude informarea publică eronată.
- 9) Se recomandă examinarea pct.11 al Regulamentului prin prisma punerii în aplicare a normei legale, cu asigurarea planificării articolului de cheltuieli corespunzătoare în bugetul Ministerului Culturii.
- 10) Se recomandă instituirea proceselor specifice în cadrul Consiliului privind consemnarea corespunzătoare a conflictelor de interese în procesele-verbale ale ședințelor, prevăzut la pct.8 al Regulamentului.
- 11) În scopul consolidării procesului decizional, se recomandă Ministerului Culturii elaborarea/îmbunătățirea instrucțiunilor interne privind adoptarea și argumentarea deciziilor în cadrul Consiliului, precum și monitorizarea motivelor de anulare a deciziilor în baza hotărârilor judecătorești pronunțate pe cazurile contestate.